

УДК 339.0: 332.146.2

О. О. НОСИРЄВ, канд. геогр. наук, НТУ «ХПІ», ХНУ ім. В.Н. Каразіна, Харків
**ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА В ДЕПРЕСИВНИХ РЕГІОНАХ
УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ**

В роботі розглянуто методику оцінки депресивності регіонів України з метою впровадження напрямків ефективної регіональної фінансово-економічної політики. Запропоновано напрямки регіональної інвестиційної стратегії з метою підвищення показників соціально-економічного розвитку.

Ключові слова: депресивні регіони, інвестиційна політика, стійкий регіональний розвиток.

Вступ. Однією з актуальних проблем вітчизняної економіки є наявність значних диспропорцій у соціально-економічному розвитку регіонів. Створення стабільної економічної системи, забезпечення ефективних міжбюджетних відносин неможливо без подолання міжрегіональних відмінностей та усунення відсталості у розвитку окремих територій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Критерії виділення та характеристики депресивних територій наведені у багатьох публікаціях, а категорія „депресивні регіони” на різних рівнях обговорюється достатньо багато років. Детально депресивність території проаналізував Ф. Д. Заставний; А. М. Новікова [1] досліджувала європейський досвід подолання репресивності регіонів. Російські вчені Л. В. Смірнягін і Г. В. Білов дали найбільш чітке, на нашу думку, визначення поняття депресивності регіону, яке однак не враховує традиційне розуміння „депресії”. Цим питанням присвячено роботи В. Н. Лексина, І. Д. Тургель та інших науковців.

Метою дослідження є аналіз сучасної методики оцінки депресивності регіонів України з метою впровадження напрямків ефективної регіональної фінансово-економічної політики, розробка напрямків регіональної інвестиційної стратегії з метою підвищення показників соціально-економічного розвитку.

Основний матеріал. В Україні основним Законом, який визначає правові, економічні та організаційні засади державної регіональної політики щодо стимулювання розвитку регіонів та подолання депресивності територій є Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів». Під поняттям «депресивний регіон» зазвичай в загальному вигляді розуміють такий проблемний регіон, який не в змозі сам (без допомоги з боку держави або зовнішньої допомоги) вирішити свої власні гострі проблеми. Виділення та розробка напрямків розвитку депресивних регіонів є важливою частиною регіональної політики. В її опрацюванні,

© О. О. Носирєв, 2012

реалізації, організаційному і правовому забезпеченні провідна роль належить державі. Це зумовлено програмним регулюванням розвитку депресивних регіонів.

Для оцінки депресивності регіонів найбільш прийнятними, на нашу думку, можуть бути дві групи показників: оплата праці і доходи населення, а також їх похідні чи зв'язані з ними різновиди. Почнемо з аналізу та оцінки показника оплати праці. Статистика фіксує кілька його різновидів. Для дослідження територіальних проблем депресивності найбільш прийнятними, на наш погляд, є грошові доходи населення у розрахунку на одну особу, оскільки вони враховують усі види грошових надходжень (у вигляді оплати праці для всіх категорій працюючих, пенсій, доходів від власностей, стипендії, надходження від продажу продуктів сільського господарства та іноземної валюти тощо). Інші різновиди оплати праці, що їх нагромаджує вітчизняна статистика (середньомісячна номінальна оплата праці за видами економічної діяльності, заробітна плата за видами промислової діяльності, працівників сільськогосподарських підприємств), є неповні і не завжди належним чином порівнянні в часі. Одним з важливих показників, що визначає рівень життя населення, є роздрібний товарооборот підприємств, який приводиться до спільного знаменника шляхом його перерахунку на одну особу. Він фіксується статистикою в реальних гривнях (без коректив на їх девальвацію, яка в Україні суттєва). Це певною мірою знецінює гривню як одиницю виміру динаміки роздрібного товарообороту.

Показником оцінки депресивності можуть бути й інвестиції в основний капітал. При збільшенні таких інвестицій регіон має перспективи активізувати свою господарську діяльність, збільшувати зайнятість, у т. ч. і за рахунок залучення нових працівників. Словом, інвестиції в основний капітал є своєрідним індикатором оцінки інтенсифікації господарської діяльності певної території в майбутньому, а отже, і зниження її депресивності [2].

Результати дослідження. При ранжуванні регіонів за ступенем їхньої депресивності слід враховувати не тільки сучасний рівень соціально-економічного розвитку, а й найважливіші ретроспективні характеристики, наприклад стартові умови входження в ринок, що визначають можливості й темпи адаптації до ринкового середовища. Аналіз основних показників, що характеризують макроекономічний розвиток регіонів України за даними Держкомстату за

2011 р. [4], проведений автором за допомогою методики кластерного аналізу пакету STATISTICA 6.0 дозволив з високим ступенем адекватності щодо реальної територіальної ситуації визначити рівні депресивності регіонів України і згрупувати їх за цими показниками.

Перший кластер депресивності утворюють Чернівецька і Тернопільська області (за ранжуванням показників вони відповідно займають перше і друге місця). Другий кластер депресивності формують Івано-Франківська, Рівненська, Закарпатська, Житомирська, Хмельницька і Херсонська області. До третього кластеру належать Львівська, Волинська, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Чернігівська і Сумська області. Четвертий кластер з найнижчим рівнем депресивності охоплює всі інші регіони України.

Державна інвестиційна політика в депресивних регіонах має проводитися у комплексі з іншими антикризовими заходами загальноекономічного значення (загальне оздоровлення економічної ситуації, створення сталих передумов для ефективного функціонування ринкового механізму, забезпечення умов для формування прогресивних територіально-галузових пропорцій). Це дасть змогу створити передумови для нормального функціонування економіки регіону в майбутньому. Головну увагу слід приділяти вирішенню таких стратегічних завдань: ліквідації глибинних структурних деформацій у більшості депресивних регіонів, що зумовлюють зниження ділової, в тому числі інвестиційної, активності, нівелювання негативних наслідків несприятливих стартових умов входження в ринок; запобіганню руйнації наявного виробничого і науково-технічного потенціалу через різке скорочення інвестування при критичному рівні зносу основних фондів, що істотно обмежує можливості активізації економічної діяльності; удосконаленню механізму державного регулювання інвестицій для стимулювання довгострокових вкладень фінансових ресурсів і створення сприятливого інвестиційного клімату.

Інвестиційні ресурси мають направлятися передусім на розвиток тих депресивних регіонів, у яких помітне відносно пожвавлення інвестиційних мотивацій, є достатні трудові ресурси, відносно сприятливі політичні та екологічні умови. Це запобігатиме розпорошенню ресурсів за численними об'єктами, дасть змогу швидко освоїти їх і забезпечити своєчасну окупність.

Інвестиції в соціальну сферу будуть більш виправданими з точки зору забезпечення потреб достатньо стабільного населення. Широка інформація про стан ділової активності створює передумови для залучення приватного, в тому числі іноземного, капіталу. Для повністю депресивних регіонів на першому етапі нереально надати інвестиції в необхідних обсягах. Їх слід спрямовувати на підтримку найважливіших галузей життєзабезпечення населення, підтримку виробничої діяльності обмеженого кола структуроутворюючих підприємств, у тому числі для виключення можливості соціального вибуху, але головне – з метою нівелювання дії чинників, що викликають депресивний стан регіонів, та створення передумов для поживлення ділової активності.

Висновки. Найважливішими напрямками регулювання інвестиційної діяльності в депресивних регіонах є наступні:

- встановлення державного замовлення на виробництво і поставку найважливіших інвестиційних матеріальних ресурсів;
- відстрочення плати податків на прибуток у перші роки функціонування підприємств, створених (перепрофільованих) у депресивних регіонах, що випускають продукцію для задоволення як загальнодержавних, так і регіональних потреб;
- пільгове оподаткування прибутку, отриманого в результаті завершення спорудження і виведення на повну потужність об'єктів незавершеного будівництва, що придбані у інших підприємств і розташовані в депресивних регіонах, особливо у разі перепрофілювання їх на випуск соціально значущої продукції;
- поширення дії інвестиційного податкового кредиту на підприємства депресивних регіонів, які впроваджують прогресивні технології, що сприяють збільшенню випуску продукції, поліпшенню її якості, підвищенню її конкурентоспроможності;
- використання централізованих коштів, що виділяються для інвестиційної підтримки депресивних регіонів, переважно на розвиток конкретних і суворо обмежених за кількістю пріоритетних соціально-економічних об'єктів;
- розвиток місцевої соціальної та виробничої інфраструктур, створення сприятливих умов для удосконалення галузей життєзабезпечення населення, регулювання числа робочих місць.

Список літератури: 1. Новикова А.М. Депресивні території: європейський досвід та проблеми України / А.М. Новикова // Стратегічна панорама. – 2000. – №3-4. – С. 114-118. 2. Корнус А.М. Депресивні регіони: теорія і практика // Географія. Економіка. Екологія. Туризм: Регіональні студії. Зб. наук. пр. / За ред. І.В. Смаля. – Ніжин: ТОВ Вид-во „Аспект-Поліграф”, 2007. – С. 34-38. 3. Шевчук Я.В. Механізм санації депресивних територіальних суспільних систем в контексті формування регіональної політики / Я.В. Шевчук. – Львів, 2004. – 63 с. 4. Офіційний сайт Державного комітету статистики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Надійшла до редколегії 15. 10. 2012

УДК 339.0:332.146.2

Інвестиційна політика в депресивних регіонах України: сучасний стан та напрямки розвитку / Носирєв О. О. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2012 . – № 58(964). – С. 128–132. – Бібліогр.: 4 назви.

В статье рассмотрено методика оценки депрессивности регионов Украины с целью внедрения направленной эффективной региональной финансово-экономической политики. Предложены направления региональной инвестиционной стратегии с целью повышения показателей социально-экономического развития.

Ключевые слова: депрессивные регионы, инвестиционная политика, устойчивое региональное развитие.

The paper considers the methodology for assessing the depressed regions of Ukraine to implement the directions of effective regional economic and financial policy. The directions of the regional investment strategy in order to improve the socio-economic development.

Keywords: depressed regions, investment policy, sustainable regional development.

УДК 336.71

О 16

П. О. ОБЛАКОВ, аспирант, Старооскольский технологический институт,
Э. А. КАРПОВ, канд. экон. наук, проф., Старооскольский технологический институт.

УПРАВЛЕНИЕ БАНКОВСКИМ ПОДРАЗДЕЛЕНИЕМ В ПЕРИОД КРИЗИСА

Мировой кризис по-новому поставил вопрос управления финансовыми учреждениями. Особенно это касается руководителей нижнего звена банков. Данная работа посвящена некоторым аспектам управления банковским подразделением в период кризиса, которые резко отличаются от докризисных методов и рецептов банковского менеджмента.

Ключевые слова: банковский менеджмент, корпорация, филиал.

1. Работа с вышестоящими. Под Главным офисом (ГО) или Head-office будем понимать наиболее полномочное подразделение Банка, обладающее в его пределах всей полнотой распорядительной, кадровой и финансовой власти – по сути командный центр данного учреждения. Используя военную терминологию, его можно назвать Генеральным штабом или Ставкой командования. Теоретически, сюда стекается вся информация о положении банка, из которой должны делаться необходимые управленческие выводы. Но на практике это место зачастую

© П. О. Облаков, Э. А. Карпов, 2012